

BỘ Y TẾ

BÁO CÁO KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU ĐỀ TÀI CẤP BỘ

NGHIÊN CỨU DỊCH TỄ HỌC ĐỘNG KINH VÀ ĐỀ XUẤT MỘT SỐ GIẢI PHÁP NHẪM CẢI THIỆN VIỆC QUẢN LÝ, ĐIỀU TRỊ BỆNH NHÂN TẠI THÀNH PHỐ HÀ NỘI

Chủ nhiệm đề tài: PGS. TS Lê Quang Cường

Cơ quan (Tổ chức) chủ trì đề tài: TRƯỜNG ĐẠI HỌC Y HÀ NỘI

6370
12/5/2007

HÀ NỘI - 2005

BỘ Y TẾ

BÁO CÁO KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU ĐỀ TÀI CẤP BỘ

Tên đề tài:

**NGHIÊN CỨU DỊCH TỄ HỌC ĐỘNG KINH VÀ ĐỀ
XUẤT MỘT SỐ GIẢI PHÁP NHẪM CẢI THIỆN
VIỆC QUẢN LÝ, ĐIỀU TRỊ BỆNH NHÂN TẠI
THÀNH PHỐ HÀ NỘI**

Chủ nhiệm đề tài: PGS. TS Lê Quang Cường

Cơ quan (Tổ chức) chủ trì đề tài: TRƯỜNG ĐẠI HỌC Y HÀ NỘI

Cấp quản lý: BỘ Y TẾ

Thời gian thực hiện: từ tháng 06 năm 2001 đến tháng 11 năm 2005

Tổng kinh phí thực hiện đề tài: 150 triệu đồng

Năm 2005

BÁO CÁO KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU ĐỀ TÀI CẤP BỘ

1. Tên đề tài: “Nghiên cứu dịch tễ học động kinh và đề xuất một số giải pháp nhằm cải thiện việc quản lý, điều trị bệnh nhân tại thành phố Hà Nội”.

2. Chủ nhiệm đề tài: PGS. TS Lê Quang Cường

3. Cơ quan (Tổ chức) chủ trì đề tài: Trường Đại học Y Hà Nội

4. Cơ quan quản lý đề tài: Bộ Y Tế

5. Thư ký đề tài: Th.s Nguyễn Văn Hương

6. Danh sách những thực hiện chính đề tài:

1. PGS.TS Lê Quang Cường – BMTK – Chủ nhiệm đề tài
2. Thạc sỹ Nguyễn Văn Hương – BMTK - Thư ký đề tài.
3. Các cán bộ Bộ môn Thần kinh Trường Đại học Y Hà Nội:
 - PGS.TS Nguyễn Phương Mỹ
 - TS Trần Thu Hương
 - TS Nguyễn Công Hoan
 - BS CK II Nguyễn Tố Mai
 - TS Nguyễn Văn Liệu
 - Th.s Đào Bích Hoà
 - Th.s Lâm Văn Chế
 - Th.s Nguyễn Trọng Hưng
 - BS Trần Viết Lực
 - BS Nguyễn Anh Tuấn
 - KTV Trần Thị Tân
 - KTV Nguyễn Thị Mậu
 - KTV Nguyễn Thị Sơn

- Th.s Phan Hồng Minh – Bệnh viện Bạch mai.

3. TS. Ngô Văn Toàn, Bộ môn Dịch tễ Trường đại học Y Hà Nội.

4. GS Pierre Jallon, Đơn vị nghiên cứu Động kinh và điện não đồ Genève, Thụy Sĩ.

5. Mười ba cán bộ Y tế địa phương: Cán bộ trạm Y tế địa phương, cộng tác viên dân số địa phương.

6. Một bác sĩ nội trú, 2 sinh viên Y6 Đại học Y Hà Nội.

7. Các đề tài nhánh của đề tài:

a. Đề tài nhánh 1:

- Tên đề tài: “Nghiên cứu tỷ lệ hiện mắc và thực trạng quản lý động kinh tại xã Phù linh, Sóc sơn, Hà Nội, năm 2003”. Đề tài tốt nghiệp Bác sĩ nội trú bệnh viện Trường Đại học Y Hà Nội.

- Chủ nhiệm đề tài: BS Nguyễn Văn Hương.

c. Đề tài nhánh 2:

- Tên đề tài: “Nghiên cứu một số đặc điểm dịch tễ học động kinh ở một xã ngoại thành Hà Nội, năm 2003”. Đề tài tốt nghiệp bác sĩ Đa khoa Trường Đại học Y Hà Nội.

- Người thực hiện: SV Y6 Nguyễn Thùy Linh

8. Thời gian thực hiện đề tài: từ tháng 06 năm 2001 đến tháng 11 năm 2005

NHỮNG CHỮ VIẾT TẮT

BMTK: Bộ môn Thần kinh

NC: Nghiên cứu

PPNC: Phương pháp nghiên cứu.

ĐNĐ: Điện não đồ

OR: Odd Ratio

BN: Bệnh nhân

MỤC LỤC

Trang

Phần A : Tóm tắt các kết quả nổi bật của đề tài

1. Kết quả nổi bật của đề tài
 - a. Đóng góp mới của đề tài
 - b. Kết quả cụ thể
 - c. Hiệu quả về đào tạo
 - d. Hiệu quả về kinh tế
 - e. Hiệu quả về xã hội
 - f. Các hiệu quả khác
2. Áp dụng vào thực tiễn đời sống xã hội
3. Đánh giá thực hiện đề tài
 - a. Tiến độ thực hiện đề tài
 - b. Thực hiện mục tiêu nghiên cứu
 - c. Các sản phẩm tạo ra so với dự kiến của bản đề cương
 - d. Đánh giá việc sử dụng kinh phí.
4. Các ý kiến đề xuất.

Phần B: Nội dung báo cáo chi tiết kết quả nghiên cứu

<i>Đặt vấn đề</i>	1
<i>I. Tổng quan</i>	3
1.1 Đối tượng nghiên cứu dịch tễ học động kinh trong nước và trên thế giới.	3
1.2. Các phương pháp nghiên cứu dịch tễ học động kinh trong nước và trên thế giới.	4

1.3. Các khái niệm trong nghiên cứu dịch tễ học động kinh	7
1.4. Phân loại động kinh	11
1.5. Triệu chứng học của cơn động kinh.	13
1.6. Một số dữ kiện dịch tễ học động kinh	17
1.7 Vấn đề về quản lý và điều trị bệnh nhân động kinh tại cộng đồng.	23
1.8 Một số đặc điểm về tự nhiên và xã hội tại xã Phù Linh, Sóc Sơn, Hà Nội và phường Nhân Chính quận Thanh Xuân - Hà Nội.	24
II. Đối tượng và phương pháp nghiên cứu	26
2.1 Đối tượng nghiên cứu.	26
2.2 Phương pháp nghiên cứu	26
2.2.1 Thiết kế nghiên cứu và quy trình nghiên cứu	26
2.2.2 Mẫu và chọn mẫu nghiên cứu	28
2.2.3 Chẩn đoán động kinh.	29
2.2.4 Ghi điện não đồ.	29
2.2.5 Xác định nguyên nhân và một số yếu tố nguy cơ.	30
2.3 Xử lý số liệu.	31
III. Kết quả nghiên cứu	32
IV. Bàn luận	48
V. Kết luận	75
Kiến nghị	77
Tài liệu tham khảo	78
Phụ lục 1: Bộ câu hỏi áp dụng cho nghiên cứu cộng đồng	
Phụ lục 2: Danh sách bệnh nhân	

PHẦN A : TÓM TẮT CÁC KẾT QUẢ NỔI BẬT CỦA ĐỀ TÀI

Động kinh là một bệnh lý thần kinh (mã số G40- theo Phân loại Bệnh tật Quốc tế), chất lượng cuộc sống của người bệnh phụ thuộc không những vào việc chẩn đoán chính xác các thể động kinh để chỉ định thuốc đúng đắn mà còn phụ thuộc vào sự hiểu biết và thái độ của người dân cũng như cộng đồng đối với loại bệnh lý này. Trên thế giới, tùy theo từng nước, từng điều kiện kinh tế, văn hoá mà tỷ lệ hiện mắc động kinh không giống nhau. Nhìn chung, tỷ lệ này dao động xung quanh 5%o tại các nước phát triển.

Ở Việt Nam, do hoàn cảnh lịch sử để lại, hiện tại động kinh đang thuộc chuyên ngành Tâm thần quản lý và phát thuốc. Cho đến trước khi thực hiện đề tài này, mới chỉ có một nghiên cứu về dịch tễ học động kinh được thực hiện tại cộng đồng dân cư tỉnh Hà Tây. Tuy nhiên, do việc thu thập số liệu của nghiên cứu trên còn chủ yếu dựa trên hồ sơ hồi cứu nên có thể còn để sót các trường hợp bệnh nhân không đến khám. Do vậy việc đặt vấn đề tiếp tục nghiên cứu dịch tễ học động kinh tại hai cộng đồng dân cư thuộc Hà Nội có đặc điểm địa lý khác nhau sẽ cung cấp được các thông tin bổ ích cho loại bệnh lý chưa được quan tâm đúng mức này.

Đóng góp mới của đề tài.

Đề tài đã đưa ra các thông tin cơ bản liên quan đến tỉ lệ hiện mắc động kinh của hai cộng đồng thuộc địa bàn Hà Nội qua đó không những cho thấy mô hình động kinh ở khu vực nghiên cứu, thực trạng quản lý (ưu điểm và những điều cần điều chỉnh) giúp y tế địa phương có chính sách y tế phù hợp mà còn tạo điều kiện dự đoán thực trạng điều trị và quản lý động kinh tại cộng đồng Việt Nam nói chung.

Bên cạnh nghiên cứu chính, chúng tôi còn thực hiện một nghiên cứu bổ xung về kiến thức và thái độ của cộng đồng đối với động kinh. Nghiên cứu này đã cho thấy hiểu biết của người dân về động kinh còn

hạn chế, qua đó chắc chắn sẽ ảnh hưởng đến việc tuân thủ điều trị làm ảnh hưởng không nhỏ đến chất lượng cuộc sống của các bệnh nhân này. Với kết luận rút ra được từ nghiên cứu này, chúng tôi sẽ khuyến cáo các nhà quản lý y tế cần có kế hoạch tuyên truyền để cộng đồng hiểu rõ hơn về loại bệnh này qua đó nhằm hướng tới nâng cao chất lượng cuộc sống của người bị động kinh.

B. KẾT QUẢ CỤ THỂ

Qua nghiên cứu tỷ lệ hiện mắc và thực trạng quản lý động kinh tại hai xã/ phường thuộc thành phố Hà nội năm 2003, chúng tôi có một số kết luận sau:

1.1 Tỷ lệ hiện mắc.

- Tỷ lệ hiện mắc động kinh ở hai cộng đồng là 5,4‰ trong đó động kinh hoạt động là 3,9‰ và động kinh không hoạt động là 1,5‰.
- Tỷ lệ hiện mắc động kinh cộng đồng nông thôn cao hơn 1,8 lần so với thành thị.
- Tỷ lệ hiện mắc động kinh giữa nam và nữ không có sự khác biệt.
- Nhóm tuổi từ 11 đến 20 tuổi động kinh chiếm tỷ lệ cao nhất, lứa tuổi trên 50 có tỷ lệ mắc động kinh thấp nhất (3,4‰).
- Tỷ lệ mắc động kinh ở nhóm người mù chữ và cấp I cao gấp gần 10,4 lần so với ở nhóm người có trình độ cấp II, và cấp III trở lên
- Tuổi có tỷ lệ khởi phát động kinh cao nhất là từ 10 tuổi trở xuống (21,8‰), giảm dần các lứa tuổi tiếp theo
- 81,3% là động kinh toàn thể (có 90% là động kinh cơn lớn), số còn lại là động kinh cục bộ..
- Có 39,1% bệnh nhân động kinh tìm thấy yếu tố nguy cơ trong đó tiền sử co giật do sốt cao chiếm tỷ lệ cao nhất (22,9%).

1.2. Tỷ lệ mới mắc động kinh

- Tỷ lệ mới mắc: 2,9/100.000dân
- Tỷ lệ mới mắc ở nông thôn cao hơn ở thành thị.

1.3. Thực trạng quản lý và điều trị động kinh

- Chỉ 48,3% bệnh nhân động kinh trong cộng đồng nghiên cứu được điều trị.
- Tỷ lệ bệnh nhân động kinh ở thành thị được điều trị cao hơn nông thôn.
- 94,7% chủ yếu điều trị bằng phương pháp y học hiện đại, số còn lại điều trị kết hợp giữa y học hiện đại và y học cổ truyền
- Thuốc điều trị chủ yếu là nhóm bacbiturat 47%.
- Nhóm thuốc Valproat được sử dụng ở thành thị nhiều hơn ở nông thôn.

C. HIỆU QUẢ VỀ ĐÀO TẠO

- Nghiên cứu đã giúp đào tạo được một thạc sĩ chuyên ngành Thần kinh và hai luận văn tốt nghiệp cho sinh viên Y6 đa khoa.

- Các số liệu dịch tễ học đã được để sử dụng để giảng dạy trong chuyên đề Động kinh của Trường Đại học Y Hà Nội (đã được trích dẫn trong chương dịch tễ học động kinh thuộc sách Động kinh-NXBYH 2005).

- Phân nghiên cứu về hiểu biết, thái độ của người dân về động kinh đã được nhận đăng vào 1/2006 tại tạp chí chuyên ngành quốc tế (Epilepsy and Behavior).

D. HIỆU QUẢ VỀ KINH TẾ VÀ XÃ HỘI

- Nghiên cứu đã phát hiện được các trường hợp động kinh tại huyện Sóc Sơn và Quận Thanh Xuân và từ đó đã đề nghị các trạm Y tế xã và Trung tâm Y tế quận/huyện quản lý và điều trị các bệnh nhân này bằng